

Floya Anthias, Maria Kontos, Mirjana Morokvasic-Müller (eds)

Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe

Dordrecht – Heidelberg – New York – London: Springer, 2013, 201 str.

DOI: 10.11567/met.29.1.8

Knjiga *Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe* dio je serije publikacija koja pod naslovom »International Perspectives on Migration« objedinjuje radove o međunarodnim migracijama i integraciji migranata. Uključujući uvodno poglavlje koje potpisuju urednice knjiga sadržava deset poglavlja i temelji se na rezultatima komparativnoga istraživačkog projekta »Integration of Female Immigrants in Labour Market and Society. Policy Assessment and Policy Recommendations« (FeMiPol) provedenog unutar Šestoga okvirnog programa Europske komisije. U fokusu su knjige novi, tj. recentni ženski migrantski tokovi, a u poglavljima se komparativno razmatraju radna i životna iskustva migrantica u jedanaest država Europske unije uključujući nove i stare države imigracije (Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Njemačka, Poljska, Portugal, Slovenija, Španjolska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo).

Floya Anthias, Mirjana Morokvasic-Müller i Maria Kontos u uvodnom poglavlju »Paradoxes of Integration« razmatraju višeznačnost koncepta integracije i nastoje ga kritički redefinirati u okviru intersekcijskoga, transnacionalnog i demokratizirajućeg diskursa, odstupajući od onoga dominantnog političkog (str. 2) s pratećim esencijalističkim i metodološki nacionalističkim konotacijama. Autorice

naglašavaju da ženska iskustva najbolje oslikavaju sve proturječnosti i dileme postojećih europskih migracijskih i integracijskih politika, naročito s obzirom na činjenicu da migrantice čine više od polovine nove migrantske populacije u EU-u (str. 10).

Drugo poglavlje »Profiling Female Migrants in Europe: Categories of Difference« potpisuju Ron Ayres, Tamsin Barber, Floya Anthias i Maja Cederberg. Autor i autorice mapiraju ženske imigrantske tokove u EU-u od 90-ih godina 20. stoljeća i uspoređuju podatke o integraciji migrantica u tržište rada, iz kojih je, između ostaloga, evidentna rodna segregacija, tj. koncentracija u određenim sektorima i dodatna deprivilegiranost migrantica iz tzv. trećih zemalja u pogledu zaposlenja i priznavanja kvalifikacija. U poglavlju se obrađuju i neregularne migracije te oblici neformalnog zaposlenja migrantica, uključujući prostituciju, a autori upućuju na nedostatak »koordiniranog i koherentnog pristupa nejednakosti, nepovoljnom položaju i diskriminaciji« (str. 33) migrantica iz trećih zemalja na europskom tržištu rada.

U sljedećem poglavlju Floya Anthias, Maja Cederberg, Tamsin Barber i Ron Ayres razmatraju integraciju migrantica u kontekstu europskih tržišta rada i režima blagostanja. Uz analizu relevantnih strategija i politika Europske unije i pojedinih država autori razmatraju iskustva migrantica na tržištima rada s posebnim naglaskom na neformalne i fleksibilne poslove te etnizaciju određenih sektora, ali i strategije migrantica za ublažavanje ili nadilaženje strukturnih ograničenja. Autori zaključuju da procesi deregulacije i fleksibilizacije tržišta rada,

uza smanjenje države blagostanja, dodatno pogoršavaju društveni položaj migrantica, a u posljednjem dijelu poglavlja predlažu mjere za poboljšavanje postojećih integracijskih i migracijskih politika.

Nicos Trimikliniotis i Mihaela Fyllias-Souroulla autori su četvrtog poglavlja »Informalisation and Flexibilisation at Work: The Migrant Women Precariat Speak«. U njegovu su fokusu iskustva migrantica s neformalnim, neredovitim i neprijavljenim radom i pratećim procesima isključivanja, marginalizacije i eksploatacije, ali i prakse i taktike kojima se koriste kako bi im se oduprle. Autori razmatraju situaciju novih europskih migrantica u kontekstu »globalne prekarizacije« rada naglašavajući da su tržišta rada u EU-u izrazito rodno i rasno uvjetovana, naročito kad su posrijedi neformalni i neprijavljeni rad (str. 62) te zaključuju da je potreban niz mjera kako bi se regulirao status migrantica koje često rade »ilegalno«, naglašavajući negativni utjecaj postojećih migracijskih i integracijskih politika.

Anna Vouyioukas i Maria Liapi u petom poglavlju komparativno analiziraju strategije migrantica koje su se suočile s procesom dekvifikacije, koji ograničava njihovu uzlaznu socijalnu mobilnost. Autorice kritički procjenjuju postojeće propise i načine priznavanja diploma te mogućnosti za učenje jezika i prekvalifikaciju u društvima useljenja iz rodno osjetljive perspektive te zaključuju da je rezultat analiziranih politika i programa ograničen. Unatoč tome migrantice ovisno o kontekstu imigracije pronalaze alternativne načine akumuliranja ili ponovnog stjecanja izgubljenoga obrazovnoga i profesionalnoga ka-

pitala, uključujući prevladavanje jezičnih barijera, stjecanje novih vještina ili samozapošljavanje.

U sljedećem poglavlju »Civic Participation of Migrant Women: Employing Strategies of Active Citizenship« Mojca Pajnik i Veronika Bajt istražuju vezu formalnog državljanstva i neformalnih oblika građanskog sudjelovanja migranata i migrantica. Autorice polaze od šire koncepcije državljanstva/građanstva koje uključuje neinstitucionalne, neformalne i transnacionalne oblike participacije. Nakon analize formalnih preduvjeta za dobivanje državljanstva u državama uključenim u istraživanje, autorice razmatraju migrantske organizacije i političku participaciju na lokalnoj razini. U posebnoj su fokusu iskustva migrantica, tj. različiti oblici i prakse, ali i ograničenja građanske participacije. Zaključuju da raznovrsni oblici migrantskog angažmana smanjuju socijalnu izolaciju, omogućuju pristup informacijama, donose osjećaj postignuća i u konačnici osnažuju (str. 113–114), pa bi ih trebalo poticati.

Karolina Krzystek u sedmom poglavlju analizira politike koje reguliraju ulazak i boravak migranata u odnosu prema procesima integracije. Autorica razmatra relevantne politike na razini EU-a i na razini pojedinih država te kritički analizira međudodnosnopravnog statusa, prava boravka i pristupa zaposlenju migrantica s naglaskom na integracijske posljedice ograničavanja prava boravka i diskriminacije na tržištima rada.

Christine Catarino, Maria Kontos i Kyoko Shinozaki autorice su poglavlja »Family Matters: Migrant Domestic and Care Work and the Issue of Recognition«. One razmatraju pi-

tanje društvenog priznavanja kućnih pomoćnica i njegovateljica istražujući međuodnos relevantnih formalnih mehanizama na makrorazini i subjektivnih iskustava na mikrorazini. Prvi dio poglavlja bavi se komparativnom analizom socijalnih politika i propisa koji reguliraju migrantske tokove i rad u navedenom sektoru. Catarino i suradnice u drugom dijelu razmatraju iskustva migrantica koje rade kao njegovateljice ili kućne pomoćnice naglašavajući da potreba za priznanjem i njegovo stjecanje često rezultiraju eksploatacijom.

U devetom poglavlju Christine Catarino i Mirjana Morokvasic-Müller analiziraju iskustva migrantica koje pružaju seksualne usluge nadilazeći uobičajenu dihotomiju između »prisile« i »slobodnog izbora«. Autorice konstatiraju da je u različitim sektorima seksualne industrije od 90-ih godina 20. stoljeća sve izraženija prisutnost migrantica iz država koje nisu članice Europske unije te daju pregled politika i pravnog statusa komercijalnih seksualnih aktivnosti u državama obuhvaćenima istraživanjem. U fokusu drugog dijela poglavlja iskustva su migrantica, seksualnih radnica – od inicijacije, radnih uvjeta i nošenja sa stigmatizacijom do prostorne i socijalne mobilnosti te izlaznih strategija.

Giovanna Campani i Tiziana Chiappelli autorice su zadnjega, desetog poglavlja »Trafficking and Women's Migration in a Global Context«. Autorice kritički analiziraju definicije i politike koje se bave kompleksnim problemom trgovanja ljudima zalažući se za holistički pristup. Od sredine 90-ih godina 20. stoljeća zamjetno je širenje perspektive u znanstvenim istra-

živanjima tog fenomena koja u obzir uzimaju globalne ekonomske procese, migracijski kontekst i rodnu perspektivu. Nakon razmatranja iskustava migrantica – žrtava trgovanja ljudima – iz provedenih biografskih intervjua, autorice naglašavaju da postoji negativni učinak restriktivnih europskih migracijskih politika i da su postojeće mjere protiv trgovanja ljudima neadekvatne.

Knjiga *Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe* predstavlja niz relevantnih i aktualnih tema, a komparativna perspektiva istraživanja na kojem se temelji dodatna je vrijednost jer omogućuje opširan uvid u razmatranu problematiku. Poglavlja imaju sličnu strukturu, što olakšava praćenje temeljnih ideja, a empirijski materijal iz upotrijebljenih biografskih intervjua omogućuje uvid u svakodnevicu migrantica, potencijalno pridonošeći većoj osjetljivosti čitatelja, istraživača i istraživačica migracijskih i postmigracijskih procesa te zainteresiranih tvoraca migracijskih politika, strategija i relevantnih zakona. Knjiga ispunjava nadu urednica koju izražavaju u uvodnim zahvalama (str. v–vi), tj. daje migranticama glas i čini njihova iskustva vidljivima, istovremeno predstavljajući utemeljenu i kritičku analizu postojećih europskih migracijskih i integracijskih politika s često isključujućim i diskriminirajućim učinkom.

Simona Kuti

*Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb*